

การใช้สิทธิ “ยื่นคัดค้าน” ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน !

โดยนายปกครอง

ก้านผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็นผู้นำ ผู้ปกครองในท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ปกครองประชาชนที่อยู่ในเขตตำบลและหมู่บ้านของตน รวมทั้งมีหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย

ผู้ใหญ่บ้านจะมาจากการเลือกของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่วนก้านก็มาจากการคัดเลือกของผู้ใหญ่บ้านในตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นประธานการประชุมเพื่อปรึกษาหารือคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งตำบลนั้นขึ้นเป็นก้าน ซึ่ง **การเลือกผู้ใหญ่บ้านหรือการคัดเลือกก้าน** นั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนะครับ !

วันนี้ ... นายปกครองก็ได้นำอุทธรณ์จากคดีปกครอง กรณีผู้สมัครที่ไม่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านยื่นคัดค้านผลการเลือกว่า เป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งสุดท้ายกลายเป็นคดีพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครอง โดยได้ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน และมีประเด็นที่ศาลต้องพิจารณาก่อนว่า **ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ?**

ที่มาของคดีมีอยู่ว่า ... ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ยื่นคำร้องคัดค้านผลการเลือกต่อนายอำเภอว่าเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากผู้ได้รับเลือกมีการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง นายอำเภอจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยคณะกรรมการฯ เห็นว่า ข้อคัดค้านของผู้ฟ้องคดีไม่มีมูล จึงเสนอความเห็นให้ยุติเรื่อง และต่อมานายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งดังกล่าว

โดยที่การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง นั้น มาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองในเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้โดยเฉพาะ **การฟ้องคดีในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น** หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

สำหรับการฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน มีกฎหมายเฉพาะกำหนดวิธีการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีไว้ คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๓ วรรคห้า และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๘ วรรคหนึ่ง ที่นำไปสู่ประเด็นปัญหาน่าสนใจว่า ... ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคัดค้านผลการเลือกผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่วันที่รัฐผล โดยที่นายอำเภอยังไม่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน จะถือว่าผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีตามขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าว และถือเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ แล้วหรือไม่ ? เนื่องจากศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีจะต้องยื่นคัดค้านหลังจากที่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว

ประเด็นดังกล่าว ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ได้บัญญัติว่า เมื่อราษฎรส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งและให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ... และวรรคห้า บัญญัติว่า ในกรณีที่มีการคัดค้านว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามวรรคสี่ได้รับเลือกมาโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวน และถ้าผลการสอบสวนได้ความตามที่ผู้คัดค้านให้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งโดยเร็ว ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้ง จึงเห็นว่า ในกรณีที่ผู้คัดค้านเห็นว่าการเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมย่อมสามารถยื่นคัดค้านได้ทันที เนื่องจากถือว่าสิทธิของผู้คัดค้านได้ถูกกระทบแล้ว

ตั้งแต่มีการเลือกตั้ง ผู้คัดค้านจึงมีสิทธิยื่นคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านได้โดยไม่ต้องรอให้นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านก่อน

ส่วนข้อ ๘๘ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้านฯ ที่กำหนดว่า เมื่อนายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว ผู้ใดเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ให้ทำคำร้องคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อนายอำเภอได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้ง นั้น เห็นว่า ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่กำหนดไว้ว่า เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว หากผู้ใดเห็นว่าการเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมก็ให้ทำคำร้องคัดค้านภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้ง

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องคัดค้านผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต่อนายอำเภอตั้งแต่วันที่รู้ผล จึงเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านที่เป็นเหตุพิพาทแล้วตามมาตรา ๑๓ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ และการที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งดังกล่าว เมื่อพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ได้กำหนดวิธีการโต้แย้งคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านไว้แล้ว การที่ผู้ฟ้องคดีได้คัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้าน โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อนายอำเภอตั้งแต่วันที่รู้ผล ถือว่าผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย ที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้แล้ว จึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

ทั้งนี้ การฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง เป็นคดีพิพาท เกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องยื่นฟ้องภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ โดยผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งผลการพิจารณาเรื่องที่คัดค้านตามหนังสือของนายอำเภอ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับวันที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน จึงถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นภายในกำหนดเวลาการฟ้องคดีดังกล่าว ศาลปกครองจึงมีอำนาจรับคำฟ้องในคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษาได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔/๒๕๖๑)

กล่าวได้ว่า ... ในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน หากมีผู้คัดค้านว่าเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ก็สามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้ทันทีที่รู้ผล โดยไม่ต้องรอให้นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านเสียก่อน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากถือว่าสิทธิของผู้คัดค้านได้ถูกกระทบแล้วตั้งแต่มีการเลือกตั้ง และถือว่าได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้แล้ว จึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และจะต้องฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายด้วย ... นั้นเองครับ

(ปรึกษาการฟ้องคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admncourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทธรณ์จากคดีปกครอง)